

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jakub Machačka: *Vývoj šlechtické identity v raném novověku na francouzském příkladě*, FFUK, Praha 2006, 142 s.

Jakuba Machačku zaujal již na začátku jeho studia problém výchovy mladíků z aristokratických rodin k šlechtictví a v té souvislosti otázka obsahu šlechtictví jako takového. Chtěl se tomuto tématu věnovat i ve své diplomové práci, byla mu proto zadána jako sonda do vývoje identity šlechty – autor se měl soustředit na francouzský příklad. O pojmu identita ve vztahu k jedinci i ke společnosti, o vytváření kolektivní identity se autor poučil v současné sociologické literatuře věnované problematice vytváření kolektivní identity. Tato inspirace je na práci J. Machačky velmi zřetelná. Především převzal od S.Eisenstadta a B.Giesena procesuální chápání sebeidentifikace s určitou skupinou s níž se jedinec ztotožňuje a celou charakteristiku tohoto procesu, kterou Eisenstadt s Giesenem vidí ve zdůraznění základní dichotomie „já“ a „oni“, respektive „my“ a „oni“. Odlišení se, tedy distinkce potom probíhá ve třech kódech – primordiality, kódu civilním a kulturním. Projevy sebeidentifikace nebo jinak řečeno vytváření obsahu šlechtické identity a její proměny v čase autor sleduje v dobových moralistních spisech adresovaných šlechtické mládeži. Vychází přitom z dosavadního poznání historického bádání, z definice středověkého rytířského ideálu, renesančního antropocentrického modelu, který oživil ideál kalokagathie a táže se, jak se proměňoval obsah šlechtické identity pod tlakem nároků modernizace. Co je obsahem identity šlechty barokního období. Francouzský příklad si autor zvolil právě proto, že tyto procesy byly ve Francii pokročilé, jejich literární ztvárnění se stalo určitým evropským vzorem, neboť francouzština byla dorozumívacím jazykem raně novověkých elit a francouzsky tištěná literatura měla poměrně početnou čtenářskou obec po celé Evropě. Pro analýzu si vybral několik prestižních, klíčových literárních děl, ve své době velmi rozšířených. Pro renesanční období Castiglione, Montaigne, de la Noue. Pro barokní období to je především Gracián a La Rochefoucauld. Ve skutečnosti je ovšem analýza založena na mnohem širším textovém korpusu. Uspořádání analytické části mělo podtrhnout důraz na zájem o proměnu obsahu identity, o dynamickou typologii.

Diplomová práce Jakuba Machačky je poctivě zpracovaná a uvážlivě a kultivovaně formulovaná. Diplomant předvedl, že dokáže formulovat problém, opřít se o teoretické koncepty, vyjít z dosavadní historiografie i analyzovat a interpretovat prameny. Diplomant se držel linie analýzy tří kódů, jak si předsevzal. Píše o vrozeném taktu, eleganci, estetickém cítění aristokracie s velkým zaujetím a zejména v první části práce není patrný odstup od problému. Z poznatků pedagogiky a sociální psychologie víme, že toto jsou právě naučené vlastnosti a jen v minimální míře (snad kromě estetického cítění) se dají dědit. V posledních dvou kapitolách už dospěl do určitého nadhledu nad problematikou, která ho přitahuje. V závěrech shrnuje své výsledky, bylo by práci prospěšné, kdyby také upozornil na limity, které tato analýza má. Je to jednak omezení na francouzský příklad, který je sice vlivný, ale je otázka zda je správné jej používat jako pro Evropu reprezentativní. Víme z různých kritik Eliasovy Dvorské kultury, že se poměry v jednotlivých evropských zemích, resp. u různých dvorů, značně lišily. Za druhé je to volba textového korpusu v němž schází kritická moralistní literatura z měšťanského prostředí (např. La Bruyere). Toto jsou jen drobné připomínky, které nesnižují mé hodnocení práce jako velmi kvalitní. Plně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou

.....

Doc. PhDr. Luďka Klusáková, CSc.

Praha 27.1. 2006

